

Paerewa Paetae**Aronga** Tikanga ā-lwi 1.1**Ingoa** Te whakaatu māramatanga ki ngā take e pāpā ana ki te reo Māori**Kaupae** 1 **Whiwhinga** 6 **Aromatawai** Ā-roto**Marau akoranga** Te Marautanga o Aotearoa**Kokonga akoranga** Tikanga ā-lwi**Mana rēhita** Kua rēhitatia **Te rā i mana ai** Hakihea 2023**Te rā e arotakengia ai** Hakihea 2028 **Te rā i puta ai** Hakihea 2023**Te Whāinga**

Ko te whāinga o tēnei paerewa paetae he whakaatu māramatanga ki ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.

Paearu Paetae

Paetae	Hei tohu i te paetae: <ul style="list-style-type: none"> • Ka tautohu i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.
Kaiaka	Hei tohu i te kaiaka: <ul style="list-style-type: none"> • Ka whakaahua i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.
Kairangi	Hei tohu i te kairangi: <ul style="list-style-type: none"> • Ka tātari i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.

Kōrero Āpiti

- 1 I ahu mai tēnei paerewa paetae i te Taumata 6 o Te Marautanga o Aotearoa (Te Tāhuhu o te Mātauranga, 2017). E hono ana ki te Papa Whakaako mō Tikanga ā-lwi kei: <https://ncea.education.govt.nz>.

<i>Whāinga Paetae</i>
<p><u><i>Tikanga ā-Iwi</i></u></p> <p>6.1 Ko te mahi takitahi, ā-rōpū, ā-pūtahitanga rānei, ki te whakatairanga i te tōkeke pāpori me ngā motika tangata.</p> <p>6.2 Ko te urutau me te rerekē haere o ngā ahurea, me ngā putanga iho o ēnei mō te porihanga.</p> <p><u><i>Hītori</i></u></p> <p>6.1 Ko ngā pūtaketanga me ngā otinga o ngā tūāhua o mua i waihanga i te āhua noho a te iwi o Aotearoa.</p> <p>6.2 He rerekē te titiro a te tangata ki ngā tūāhua o mua e whai tikanga ana ki Aotearoa.</p>

2 E whai ake nei ngā whakamārama mō ngā paearu paetae:

Ka tautohu i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori:

- Ka whakamārama i te whakapapa, i te hītori me te āhua i ēnei rangi o te reo Māori.
- Ka tautohu i ētahi take e pāpā ana ki te reo i tō hapori.
- Ka tautohu i ētahi urupare ki ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.

Ka whakaahua i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori:

- Ka whakaahua i ngā āhuatanga whakaora, āhuatanga tāmi rānei i te reo.
- Ka whakaahua i ētahi take e pāpā ana ki te reo i tō hapori.
- Ka whakaahua i ētahi urupare ki ngā take e pāpā ana ki te reo Māori.

Ka tātari i ngā take e pāpā ana ki te reo Māori:

- Ka tātari i ngā momo urupare hei whakarauora mai i te reo Māori.
- Ka whakamārama mēnā rānei i tutuki i ēnā urupare te tiaki, te penapena me te whakarauora anō i te reo.
- Ka tātari i ētahi take e pāpā ana ki te reo i tō hapori.

3 E whai ake nei ngā whakamārama mō ngā kupu me ngā kīanga whaitake matua o te paerewa nei:

<i>ngā take e pāpā ana ki te reo Māori</i>	<p>Ko ngā take katoa, pai mai, kino mai, e whakaawe ana i te reo. Hei tauira:</p> <ul style="list-style-type: none"> • te wāhi ki te kōhanga reo, ki te kura kaupapa Māori, ki ngā kura ā-iwi, ki ngā wānanga • te ipurangi me ngā hangarau matihiko • a Whakaata Māori me ngā teihana reo irirangi Māori • te ako a ngā ākongā katoa o ngā kura katoa o
--	--

	<p>te motu i te reo Māori</p> <ul style="list-style-type: none"> • te ako a ngā tāngata katoa o Aotearoa – Māori mai, Tauīwi mai – i te reo Māori • te hono pūmau o tētahi tokorua, tētahi ki tētahi • te kāwanatanga • Te Taura Whiri i te Reo Māori • Te Mātāwai • te kāinga • ngā mahi a Rēhia • te pāhopori • ngā kura reo, wānanga reo.
<i>urupare</i>	<p>Ko ngā kaupapa ēnei i kōkiritia hei whakarauora, hei whakautu i te tāmitanga o te reo, pērā i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • te petihana reo Māori • Te Ture Reo Māori • ngā hīkoi mō te reo • Te Wiki o te Reo Māori • ngā kura reo, ā-iwi anō hoki • ngā kaupapa whakarauora reo a te hāpori.

4 Arā ngā Tikanga Aromatawai mō tēnei paerewa paetae, kei:

<https://ncea.education.govt.nz>.

5 Kuputaka

pāpā	affect
------	--------

Kōrero Whakakapinga

I whakakapingia ngā paerewa 91726-91732 e ngā paerewa 92077, 92079-92081.

Tātari Kounga

- 1 Me mātua whakamana ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi e te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa ka rēhita ai i ngā hua ka puta mai i ngā aromatawai ki ngā paerewa paetae.
- 2 Ko ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi kua mana, ā, e aromatawai ana i ā rātou hōtaka ki ngā paerewa paetae, me uru rātou ki ngā pūnaha whakaōrite e tika ana mō aua paerewa paetae.

Ko te tohutoro ki te Mahere Whakamana, Whakaōritenga hoki

0233